

ДАЙДЖЕСТ

III квартал 2023

Рада економічної безпеки України (РЕБ) – інституція, створена у 2021 році з метою виявлення та протидії внутрішнім і зовнішнім загрозам.

Від початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну команда РЕБ досліджує схеми обходу санкцій, розробляє рекомендації щодо недопущення порушення економічних обмежень та консулює органи державної влади. Наш пріоритет – викриття компаній, що постачають західні технології до російського ВПК.

У 2023 році 2 компанії включено до 11-го пакету санкцій ЄС, 7 – до списку санкцій США та на понад 60 накладено українські обмеження.

У III кварталі 2023 року аналітики РЕБ провели **широкий аналіз санкцій**, на основі якого сформувавши рекомендації українському уряду щодо вдосконалення національної санкційної системи. Також провели **дослідження ринку високоточних верстатів у РФ** та їхнього впливу на виготовлення військової техніки і зброї. Зокрема виявлено, що російська дочірня компанія **DMG Mori** продовжує роботу, а продукція німецько-японського виробника верстатів потрапляє на російські військові заводи. Матеріали та рекомендації для полісмейкерів передано у відповідні санкційні органи.

У липні 2023 року РЕБ створила **антикорупційну платформу**, що надає організаційну, аналітичну та комунікаційну підтримку членам рад громадського контролю, зокрема при Міністерстві оборони України та Національному антикорупційному бюро. Також триває взаємодія з партнерами із Великобританії та США щодо створення **концепції модельного комерційного суду**, зокрема для захисту прав інвесторів в Україні.

ПРОТИДІЯ РОСІЙСЬКІЙ АГРЕСІЇ

АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД САНКЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

Після повномасштабного вторгнення в Україну, Росія стала найбільш підсанкційною державою в історії: **15 587** юридичних та **8 915** фізичних осіб мають обмеження за сприяння російській агресії.

ВПЛИВ
САНКЦІЙ

\$29,3 млрд

*дефіциту в бюджеті РФ
за II квартал 2023 року*

2,1%

*спад російського ВВП
у 2022 році*

\$500 млн

*щодня втрачає російська
економіка через санкції*

Проте Росія знаходить **нові способи обходу санкцій**, в тому числі через торгівлю з іншими державами. Недостатня координація та низький рівень синхронізації санкційних списків між країнами-партнерами, а також складна імплементація санкцій перешкоджають їхній ефективності.

Порівняно із західними державами, Україна має унікальне розуміння країни-агресора та може зробити вагомий внесок у посилення санкцій. Водночас Україна має **недосконалості власного санкційного режиму**, зокрема брак прозорості та законодавчі прогалини, які потребують реформування для синхронізації зі світовою системою санкцій.

Досвід аналітиків РЕБ дозволив сформуванати **рекомендації** щодо вдосконалення українського санкційного режиму.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Забезпечити громадський контроль за розробкою та реалізацією санкційної політики.
2. Розробити і законодавчо закріпити критерії та підстави для застосування санкцій.
3. Законодавчо закріпити відповідальність за обхід та порушення санкцій.
4. Розподілити повноваження учасників санкційного механізму, надавши перевагу цивільним органам та обмеживши участь правоохоронних та розвідувальних органів допоміжними функціями.
5. Імплементувати єдиний державний реєстр санкцій, забезпечивши максимальну прозорість та наявність публічних і обґрунтованих підстав для накладення санкцій.
6. Запровадити систему взаємодії з представниками громадськості, зокрема використання OSINT-потенціалу українських організацій та існуючих інструментів аналізу відкритих даних спростить обмін інформацією з міжнародними партнерами.
7. Забезпечити прозорий механізм оскарження рішень про запровадження, скасування та зміну санкцій та механізм зняття санкцій.

ПРОТИДІЯ РОСІЙСЬКІЙ АГРЕСІЇ

РИНОК ВЕРСТАТІВ З ЧИСЛОВИМ ПРОГРАМНИМ КЕРУВАННЯМ (ЧПК) В РОСІЇ: KEЙС DMG MORI

Від початку повномасштабного вторгнення аналітична команда РЕБ сконцентрувала зусилля на дослідженні ринку верстатів з числовим програмним керуванням (ЧПК). Це високотехнологічне обладнання є основою точного виробництва військової техніки і зброї, зокрема для виготовлення ракетних комплексів.

20-30% російського ринку верстатів з ЧПК займає німецько-японська компанія DMG Mori: її обладнання встановлене на 30+ військових заводах. Попри заяви материнської компанії про вихід з російського ринку та закриття заводу в Ульяновську, OSINT-аналітики РЕБ віднайшли докази, що російська дочірня компанія DMG Mori залишається активною.

За кінець 2022 – початок 2023 року сума продажів DMG Mori Rus на російському ринку становила \$18 млн. Результати розслідування були опубліковані у німецькому виданні Die Zeit.

Основними клієнтами DMG Mori Rus виявились компанії, створені колишніми співробітниками та партнерами філії. А виробництво клієнтів розташоване за адресою аналогічною до заводу DMG Mori в Ульяновську.

Ракетний комплекс «Авангард»

Ракетний комплекс «Сармат»

Верстати з ЧПК DMG Mori

Крім того, влітку 2022 року DMG Mori Rus через посередників постачала обладнання до військово-промислового комплексу РФ. Зокрема верстати, вироблені на Ульяновському заводі DMG Mori, опинились на російському АТ «Промтех-Дубна», що перебуває під санкціями США й ЄС.

Під час повномасштабної війни РФ імпортувала товарів DMG Mori на суму понад \$6 млн через підприємства, що мають ознаки підставних та обслуговують російський ВПК.

У вересні 2023 Національне агентство з питань запобігання корупції України внесло DMG Mori до переліку міжнародних спонсорів війни.

DMG Mori – не єдиний виробник верстатів з ЧПК, що досі має активи та представництва в РФ і продукція якого паралельним / «сірим» імпортом потрапляє до країни-агресора.

Аналітики РЕБ провели та опублікували широкий аналіз російської залежності від іноземних верстатів з ЧПК. Російське виробництво військової техніки та зброї значною мірою залежить від імпорту іноземних верстатів з ЧПК, в тому числі через відсутність власного точного верстатобудування.

Результати розслідування та рекомендації РЕБ надає органам санкційної політики. Зокрема, рекомендовано для урядів іноземних держав переглянути законодавство про експортний контроль і посилити корпоративну відповідальність виробників. Виробникам рекомендовано переглянути системи комплаєнсу, запровадити ризик-орієнтований підхід оцінки клієнтів і контролювати поставки продукції.

ЕКОНОМІЧНА СТІЙКІСТЬ

Ефективний громадський контроль за діяльністю уряду, прозорість і відкритість державної політики, покращення інвестиційного клімату – все це необхідно для стійкої відбудови України.

У липні 2023 року РЕБ запустила антикорупційну платформу для забезпечення ефективного державного управління. Експерти та аналітики РЕБ надають консультативну, організаційну, інформаційну та іншу підтримку членам рад громадського контролю, в тому числі стосовно моніторингу, аналізу та оцінки діяльності органів влади, а також допомагає в ефективній публічній комунікації.

Рада громадського контролю Національного антикорупційного бюро України (РГК НАБУ)

РГК НАБУ – незалежний виборний орган, який було створено у 2014 році з метою забезпечення прозорості та цивільного контролю за діяльністю НАБУ.

За інформаційної підтримки Ради економічної безпеки України РГК НАБУ готує інформаційну кампанію про Моніторинг способу життя суб'єктів декларування (МСЖ).

Моніторинг способу життя – це вибірковий аналіз інформації про конкретного суб'єкта декларування, що проводить Національне агенство з питань запобігання корупції (НАЗК) на основі публічної інформації. Результати про невідповідність доходів та способу життя суб'єкта декларування є підставою для повної перевірки декларації, а також можуть бути направлені до відповідних органів з протидії корупції.

Наразі розробляється сайт, де громадяни зможуть ознайомитись з вимогами та подати заяву. Члени РГК НАБУ аналізуватимуть запити і передаватимуть заяви з обґрунтованими підставами до НАЗК.

У разі виявлення потенційних корупційних порушень, НАЗК повідомлятиме відповідні правоохоронні органи, в тому числі Національне антикорупційне бюро, а громадяни отримуватимуть **регулярний звіт** про кількість поданих заяв та статус їхнього розгляду.

ЗАХИСТ ПРАВ ІНВЕСТИТОРІВ

РЕБ спільно з іноземними партнерами з США та Великобританії залучена до розробки концепції модельного комерційного суду, в тому числі для захисту прав іноземних інвесторів, які будуть залучені до відбудови країни.

ЕКОНОМІЧНА СТІЙКІСТЬ

Громадська антикорупційна рада Міністерства оборони України (ГАР МОУ)

ГАР МОУ – колегіальний консультативно-дорадчий орган, який було створено у квітні 2023 року для забезпечення прозорості та цивільного контролю за діяльністю Міністерства оборони України.

ДЕРЖАВНЕ ГАРАНТУВАННЯ ЯКОСТІ ТОВАРІВ, РОБІТ І ПОСЛУГ ОБОРОННОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Функції з державного гарантування якості оборонних закупівель нині виконує Департамент Міністерства оборони, що знаходиться у прямому підпорядкуванні заступника міністра, який водночас здійснює функції державного замовника. Існуюча модель не відповідає принципам незалежності, прозорості та неупередженості, що необхідно змінити для виконання стандартів НАТО.

ГАР МОУ пропонує створити незалежний державний орган з питань державного гарантування якості товарів, робіт і послуг оборонного призначення. За сприянням аналітиків Ради економічної безпеки України підготовлено концепцію створення такого органу, що відповідатиме положенням угоди НАТО із стандартизації STANAG 4107. Концепцію презентовано Національному агентству з питань запобігання корупції.

Продовжується спільна робота РЕБ з ГАР МОУ над детальним аналітичним документом на основі аналізу досвіду країн-членів НАТО, що буде презентовано стейкхолдерам у жовтні 2023.

Члени ГАР МОУ оперативно реагують на виникаючі кризи у сфері оборони.

Зокрема, було проаналізовано та надано антикорупційному комітету Верховної Ради рекомендації змін законопроекту № 9534 стосовно декларування військовослужбовців. Триває аналіз даних журналістського розслідування про нібито некоректні закупівлі зимової форми. Також ГАР МОУ комунікують події щодо висновку Держаудитслужби про неправомірне нарахування прибутку компаній у контрактах з Міноборони.

Для висвітлення цих та інших тем у засобах масової інформації РЕБ надає комунікаційну підтримку, зокрема Анастасії Шубі, голові комісії з питань моніторингу законодавства та нормотворчої роботи ГАР МОУ.